

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

www.pokl.up.podlasie.pl

www.up.podlasie.pl

BIULETYN

Egzemplarz bezpłatny

Nr 2/2011

Człowiek – najlepsza inwestycja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Szanowni Państwo,

Oto kolejny – drugi numer naszego biuletynu. Jego wydanie w znacznej części zostało poświęcone zagadnieniom dotyczącym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych – grupy, która jest w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Oprócz danych liczbowych obrazujących sytuację osób niepełnosprawnych na podlaskim rynku pracy, w biuletynie znajdziecie Państwo również informacje na temat form i instrumentów wspierających osoby niepełnosprawne w rehabilitacji zawodowej i zatrudnieniu. Będziecie poza tym mogli zapoznać się z dobrymi praktykami aktywizacji zawodowej tej grupy osób, współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO KL.

Ważnym aspektem wsparcia osób niepełnosprawnych jest niwelowanie barier architektonicznych. Dumna jestem z faktu, że Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku ma prawo do posługiwania się specjalnym oznakowaniem, którego treść brzmi: „MIEJSCE PRZYJAZNE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM”. Ten przywilej urząd uzyskał w 2009 roku jako laureat II edycji konkursu, organizowanego przez Urząd Miejski w Białymstoku, dla lokali i instytucji niwelujących utrudnienia i promujących budownictwo dostępne dla osób niepełnosprawnych oraz prezentujących najlepsze rozwiązania architektoniczne.

Serdecznie zapraszam do lektury naszego wydawnictwa.

Janina Mironowicz
Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Białymstoku

Osoby niepełnosprawne w województwie podlaskim

Aneta Niegiersz – Koordynator projektu

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

Obraz statystyczny niepełnosprawności z 2002

Ostatnie pełne dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. Ze spisu wynika, że liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła blisko 5,5 mln osób (14,3% ludności kraju), a w woj. podlaskim 156,0 tys. osób (12,9% ogółu ludności województwa). Oznacza to, że prawie co ósmy mieszkaniec woj. podlaskiego był osobą niepełnosprawną.¹

Struktura populacji osób niepełnosprawnych w woj. podlaskim pod względem stopnia niepełnosprawności kształtuje się równomiernie. Grupę nieznacznie dominującą stanowiły osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (32,0%). Osoby o lekkim i znacznym stopniu niepełnosprawności stanowiły odpowiednio 30,9% i 30,7% wszystkich niepełnosprawnych w województwie.²

Z analizy danych spisowych wynika, że liczba osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa wynosiła 129, przy czym w miastach na 1000 mieszkańców przypadało 117 osób niepełnosprawnych, zaś na wsi – 146 osób. Te same współczynniki dla kraju były zdecydowanie wyższe; ogółem na 1000 mieszkańców Polski przypadały 143 osoby niepełnosprawne, w miastach – 136, na wsi – 155.

W woj. podlaskim można zauważyć duże zróżnicowanie natężenia zjawiska niepełnosprawności.

Należy też podkreślić, że niemal we wszystkich powiatach woj. podlaskiego wśród osób niepełnosprawnych przeważały kobiety. Tak kształtującą się tendencję zaobserwowano zarówno na wsi, jak i w zdecydowanej większości miast województwa. Największe natężenie tego zjawiska występowało w powiecie hajnowskim, gdzie co czwarta mieszkaneczka wsi była osobą niepełnosprawną.³

Osoba niepełnosprawna opiekuje się dzieckiem na spacerze

Aktywność niepełnosprawnych

Polska należy do krajów, które z jednej strony cechuje duży udział osób niepełnosprawnych, a z drugiej bardzo niski wskaźnik zatrudnienia tych osób.⁴ Pracuje zaledwie 13,8% niepełnosprawnych, podczas gdy średni poziom zatrudnienia wśród

1. Urząd Statystyczny w Białymstoku, *NSP 2002. Osoby niepełnosprawne w województwie podlaskim*, Białystok 2004, s. 23
2. Ibidem. s. 24.
3. Ibidem.
4. A. Chłoń-Domińczak, D. Poznańska, *Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Proponowane działania w Polsce*, Budapeszt, Międzynarodowa Organizacja Pracy, 2007, s. 13.

osób sprawnych wynosi 55,0%. W porównaniu z innymi krajami europejskimi obecność osób niepełnosprawnych na polskim rynku pracy jest niewielka. Różnice w poziomie aktywności zawodowej między osobami niepełnosprawnymi i sprawnymi wynikają m.in. z innej struktury wieku i poziomu wykształcenia tych populacji. Generalnie osoby niepełnosprawne są z reguły starsze i reprezentują niższe poziomy wykształcenia w stosunku do ogółu ludności.⁵

- prawo do zasiłku posiada 11,6% osób niepełnosprawnych,
- dominują osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności – 84% ogółu rejestrujących się niepełnosprawnych, 15% posiada umiarkowany stopień niepełnosprawności, a 1% - znaczny stopień niepełnosprawności,
- wśród rodzajów niepełnosprawności najczęściej występują: upośledzenie narządu ruchu – 31%, choroby psychiczne – 12%, choroby układu od-

wyszczególnienie	XII 2006	XII 2007	XII 2008	2006-2008 (+/-)	XII 2009	XII 2010	2008-2010 (+/-)
Bezrobotni w woj. podlaskim ogółem do ogółu bezrobotnych	61 773	48 796	45 821	-15 952 (-25,8%)	61 169	63 791	+17 940 (+39,2%)
w tym niepełnosprawni	2 368	2 336	2 638	+270 (+11,4%)	3 279	3 419	+781 (+29,6%)
% niepełnosprawnych do ogółu bezrobotnych	3,8%	4,8%	5,8%	+2,0 pkt	5,4%	5,4%	-0,4%

Bezrobocie osób niepełnosprawnych

W powiatowych urzędach pracy woj. podlaskiego zarejestrowanych jest 4,2 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 3,4 tys. jako bezrobotne, tj. 5,4% ogółu bezrobotnych (w kraju - 5,1%) oraz 0,8 tys. osób jako poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu, tj. 61,9% ogółu poszukujących pracy (w kraju - 50,9%)⁶.

Mimo ogólnej poprawy sytuacji na rynku pracy w latach 2006-2008, poziom bezrobocia osób niepełnosprawnych zwiększył się o ponad 11%. W okresie 2008 - 2010 liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych zwiększyła się o 29,6%, podczas gdy wśród ogółu bezrobotnych odnotowano wzrost poziomu bezrobocia o 39,2%.

Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy⁷:

- przeważają mężczyźni – 58%, kobiety stanowią 42%,
- w większości to mieszkańcy miast – 78%, 22% to mieszkańcy wsi,

dechowego i krążenia – 11%, choroby narządu wzroku – 11%,

- bezrobotni niepełnosprawni to w 64% osoby powyżej 45 roku życia,
- reprezentują głównie niższe poziomy wykształcenia – 71% posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe, a jedynie 4,0% ma wykształcenie wyższe,
- długotrwałe bezrobocie to problem 52% bezrobotnych niepełnosprawnych.

Wyszczególnienie		2010 r.
Poradnictwo zawodowe świadczone w PUP		
w tym:	• porady wstępne	926
	• porady indywidualne	600
	• poradnictwo grupowe	69
• Szkolenie w zakresie aktywnego poszukiwania pracy (w Klubie Pracy)		33
• Zajęcia aktywizacyjne (pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy)		93

5. Ibidem, s. 24.

6. Stan na koniec 2010 r.

7. Stan na koniec 2010 r.

Wyszczególnienie	2009 r.	2010 r.
Podjęcia pracy przez osoby niepełnosprawne ogółem, w tym:	941	1251
• na miejscach pracy subsydiowanych przez PFRON	45	37
• w zakładach pracy chronionej (na terenie woj. podlaskiego funkcjonuje 27 ZPCh)	3	2
• prace interwencyjne	66	103
• roboty publiczne	67	118
• dotacje na działalność gospodarczą	44	37
Niepełnosprawni skierowani na:		
• szkolenie	203	147
• staż	244	191
• prace społecznie użyteczne	115	109
• zajęcia w Centrum Integracji Społecznej	20	4

Aktywizacja osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w woj. podlaskim w latach 2009-2010.

Usługi poradnictwa zawodowego oferują powiatowe urzędy pracy oraz centra informacji i planowania kariery zawodowej wojewódzkich urzędów pracy. W 2010 roku z usług poradnictwa zawodowego w PUP skorzystało 669 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, a w CliPKZ – dalszych 97 osób niepełnosprawnych.

Oferty pracy dla osób niepełnosprawnych stanowią niewiele ponad 2% ogółu ofert pracy zgłaszanych do PUP. W 2010r. pracodawcy zgłosili 618 ofert pracy skierowanych do osób niepełnosprawnych (w tym 33% - 201 ofert pracy na miejsca zatrudnienia subsydiowanego). W 2010 r. pracę podjęło 1251 osób niepełnosprawnych, w tym 26% - 320 osób na subsydiowanych miejscach pracy (z czego 37 miejsc finansowanych było ze środków PFRON).

Podsumowanie

Problem niskiej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jest bardzo złożony. Zależy ona od cech indywidualnych samej osoby niepeł-

nosprawnej, wieku, wykształcenia, stopnia niepełnosprawności, zaradności, chęci zmiany/poprawy swojej sytuacji życiowej, posiadania stałego źródła utrzymania w postaci renty itp. Istotny wpływ ma też szereg czynników zewnętrznych sprzyjających, bądź nie, zdobywaniu kwalifikacji i umiejętności poszukiwanych na rynku pracy. Kluczowe wydają się tu rozwiązania instytucjonalno-prawne umożliwiające edukację osób niepełnosprawnych na coraz wyższych poziomach wykształcenia oraz wspierające w skutecznym poszukiwaniu zatrudnienia nie tylko na chronionym, ale i na otwartym rynku pracy.

Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy i ich aktywność w obszarze edukacji jest zagadnieniem bardzo złożonym. Aby skuteczniej projektować działania zmierzające do poprawy sytuacji tej znacznej części naszego społeczeństwa, potrzebny jest dokładny i aktualny zasób wiedzy na ten temat. Dlatego też z niecierpliwością czekamy na wyniki badania osób niepełnosprawnych na rynku pracy i edukacji w woj. podlaskim realizowanego w ramach *Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej (POPS)* – projektu systemowego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

Doradca zawodowy w procesie aktywizacji osób niepełnosprawnych

**Anna Olenkiewicz - doradca zawodowy I stopnia,
Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku - Oddział terenowy w Suwałkach**

Aktywność zawodowa ma podstawowe znaczenie w życiu człowieka, gdyż daje poczucie sprawstwa, bycia potrzebnym, jest źródłem pozytywnej samooceny oraz istotnym elementem na drodze do samorealizacji. Jednak osoby niepełnosprawne często napotykają na trudności w zdobyciu zatrudnienia. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, „niepełnosprawność oznacza „trwałą lub okresową niezdolność do pełnienia ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. A. Hulek w publikacji „Teoria i praktyka rehabilitacji inwalidów”, Warszawa 1969, PZWL podaje, że ...”osoby niepełnosprawne, pomimo uszkodzenia organizmu zachowują pewne sprawności, które po ich zidentyfikowaniu i usprawnieniu mogą stanowić podstawę do podjęcia szkolenia lub kształcenia, a później pracy zawodowej”. Osoby niepełnosprawne mają możliwość

uruchomienia pewnych mechanizmów kompensacyjnych, zastępujących uszkodzone lub zaburzone czynności organizmu przez inne czynności. Dlatego tak ważna jest pomoc doradców zawodowych w celu aktywizacji zawodowej i zdobyciu zatrudnienia osobom z naruszoną sprawnością organizmu.

Rola doradcy zawodowego

Aktywizacja zawodowa jest częścią ogólnego procesu rehabilitacji i polega na świadczeniu osobie niepełnosprawnej takich usług jak: poradnictwo zawodowe, szkolenie zawodowe i zatrudnienie, aby umożliwić jej uzyskanie, utrzymanie i awans w odpowiedniej pracy, a przez to integrację lub reintegrację w normalne życie społeczne. Przebiega ona w kilku etapach. Pierwszy z nich stanowi poradnictwo zawodowe, oparte na ocenie zdolności do pracy osoby niepełnosprawnej, w celu wyboru, zmiany zatrudnienia lub też osiągnięcia właściwego przystosowania zawodowego. Jest to szczególnie trudne, ponieważ w przypadku osoby niepełnosprawnej nie wystarczy skupić się na jej kwalifikacjach, doświadczeniu, zainteresowaniach i zdolnościach, ale w głównej mierze należy uwzględnić występujące ograniczenia funkcji i problemy społeczne. Następnym etapem jest przygotowanie do pracy, w wyniku którego osoba niepełnosprawna nabywa niezbędną wiedzę teoretyczną, umiejętności praktyczne oraz funkcjonowania w sytuacjach zawodowych. Kierunek szkolenia lub kształcenia zawodowego ustalany jest na podstawie wyników badań zdolności do pracy i diagnozy zawodowej. Po pomyślnym ukończeniu przygotowania do pracy następuje zatrudnienie na odpowiednio dobranym stanowisku pracy, odpowiadającym psychofizycznym sprawnościom i uzyskanym kwalifikacjom zawodowym. Uzyskanie przez osobę niepełnosprawną właściwego dla niej zatrudnienia, stanowi ukoronowanie całego procesu, lecz jeszcze go nie kończy. Ostatnim etapem jest opieka nad osobą niepełnosprawną, zatrudnioną w zakładzie pracy, zwłaszcza w okresie adaptacji.

ZAZ - droga do samodzielności

**Irena Sawicka - specjalista ds programów,
Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku**

Możliwość tworzenia zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) w polskim systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych istnieje od roku 1999 i w ciągu 10 lat jego funkcjonowania nie osiągnięto imponujących wyników, ani w odniesieniu do ilości utworzonych zakładów, ani też w odniesieniu do liczby osób dotkniętych znaczną niepełnosprawnością, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy po okresie zatrudnienia w ZAZ. Oczywiście, że osobie z lekkim stopniem niepełnosprawności jest zdecydowanie łatwiej znaleźć pracę, czego nie możemy stwierdzić w przypadku osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Najczęstszym powodem niepowodzeń w znalezieniu zatrudnienia w przypadku tych drugich, bywa zmniejszona wydajność, brak odpowiedniego wykształcenia i doświadczenia zawodowego, indywidualne predyspozycje uwarunkowane posiadaną niepełnosprawnością uniemożliwiające wykonywanie większości czynności zawodowych, czy też brak samodzielności w realizacji zadań. Powyższe sprawia, że szanse takich osób (zwłaszcza ze schorzeniami specjalnymi, w tym chorych psychicznie) na znalezienie zatrudnienia praktycznie są znikome. Znaczący temat zgodnie stwierdzają, że musi istnieć ważne ogniwo, które pozwoliłoby osobie ze znacznym stopniem niepełnosprawności wejść na otwarty rynek pracy. Rolę takiego ogniwa, już od 10 lat (w zamyśle ustawodawcy) powinny spełniać właśnie zakłady aktywności zawodowej. Mają one stanowić formę pośrednią pomiędzy zajęciami w warsztatach terapii zajęciowej a pracą na otwartym rynku. Tak więc, w założeniach, zakłady aktywności zawodowej powinny przygotowywać osoby niepełnosprawne do kolejnych, możliwie bardziej samodzielnych form zatrudnienia.

W roku 2010 na terenie kraju zarejestrowanych było około 50 zakładów aktywności zawodowej. Okazuje się, że województwo podlaskie jest jed-

nym z nielicznych województw w Polsce, gdzie nie funkcjonuje żaden zakład aktywności zawodowej. O ile w innych województwach jest duże zainteresowanie tą formą działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (np. w woj. mazowieckim funkcjonują 4 zaz-y), to do tej pory nie można było tego powiedzieć o woj. podlaskim. Wydaje się jednak, że sytuacja w naszym województwie wkrótce się zmieni na lepsze. Otóż, w powiecie zambrowskim zainicjowano utworzenie pierwszego zakładu aktywności zawodowej w naszym regionie w ramach dofinansowania realizacji projektu - Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, przewidującego utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej w Zambrowie (działalność recyklingowa).

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych stworzyła też zachęty finansowe dla organizatorów zakładów w postaci możliwości uzyskania dofinansowania kosztów utworzenia takiego zakładu ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości 65% całkowitych kosztów jego utworzenia, a następnie dofinansowania 90 % kosztów działalności zakładu w kolejnych latach jego funkcjonowania. Ponadto w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Priorytet VII) stworzono możliwość pozyskania środków unijnych na utworzenie zakładu aktywności zawodowej.

Co zatem sprawia, że pomimo możliwości otrzymania dofinansowania zarówno do utworzenia jak i działania zakładu, w dalszym ciągu na terenie woj. podlaskiego nie sfinalizowano założenia ani jednego zakładu aktywności zawodowej, w którym pracę znalazłyby osoby niepełnosprawne?

Przypomnijmy, że w myśl przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrud-

nianiu osób niepełnosprawnych zakłady aktywności zawodowej tworzy się w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, a poprzez rehabilitację społeczną i zawodową przygotowania ich do funkcjonowania na otwartym rynku pracy. Organizatorem zakładu aktywności zawodowej może być gmina, powiat, fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. ZAZ nie może być firmą nastawioną na zysk. To przedsięwzięcie zarezerwowane jest dla osób, którym rzeczywiście zależy na rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Z drugiej zaś strony, organizator ZAZ powinien wykazać się przedsiębiorczością, bowiem musi zorganizować działalność (produkcja, usługi), zapewnić zbyt wytwarzanym wyrobom, czy znaleźć odbiorców usług. Uzyskany zysk w całości przeznaczają się na zakładowy fundusz aktywności, z którego finansowane są wydatki związane między innymi z usprawnieniem i dodatkowym oprzyrządowaniem stanowisk pracy, poprawą warunków pracy osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, zakupem sprzętu i wyposażenia pomagającego osobie niepełnosprawnej w samodzielnym życiu i uczestnictwie w życiu społecznym w lokalnym środowisku, doksztalcaniem, przekwalifikowaniem i szkoleniem osób niepełnosprawnych. Pomimo, że na terenie województwa działa mnóstwo stowarzyszeń i fundacji, które statutowo zajmują się rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, to tylko nieliczne podjęły próbę tworzenia ZAZ. Przyczyny tego stanu rzeczy tkwią prawdopodobnie w braku doświadczenia organizacji pozarządowych w prowadzeniu działalności gospodarczej, w obawie przed koniecznością przebrnięcia przez gąszcz często niezrozumiałych przepisów prawnych, a także w niewystarczającym przygotowaniu merytorycznym tych organizacji. Gminy z woj. podlaskiego również nie wykazują się szczególną determinacją w tworzeniu ZAZ. Z założenia, ZAZ powinien być kolejnym etapem uczestników warsztatów terapii zajęciowej. Na terenie naszego województwa funkcjonują 22 WTZ. Ponadto mamy ośrodki rehabilitacyjno-wychowawcze, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowe Domy Samopomocy. Wprawdzie ustawa nie określa limitów czasowych przebywania zarówno w warsztatach tera-

pii zajęciowej jak i w zakładach aktywności zawodowej, to okazuje się, że w większości WTZ osoby niepełnosprawne przebywają przez dłuższy okres czasu i niezbyt chętnie je opuszczają ze względu na niewystarczające przygotowanie do nowego systemu obowiązującego w pracy i obawy, że nie będą mogły sprostać nowym wymaganiom. Należy sobie zdać sprawę z faktu, że osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, bo takie powinny znaleźć się w ZAZ, wymagają często pomocy osób trzecich przez cały okres rehabilitacji zawodowej i społecznej i też powinny znaleźć swoje miejsce w społeczeństwie.

Jako przykład wielkiej determinacji w dążeniu do celu, a zarazem udanej współpracy gminnego samorządu z organizacją pozarządową, może posłużyć podkarpacka gmina Żyraków, która w roku 2009 w ramach partnerstwa z organizacją pozarządową - Stowarzyszeniem Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych RADOŚĆ z Dębicy w ramach projektu „Czas na aktywność”, doprowadziła do utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej w Woli Żyrakowskiej dla osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z terenu swojej gminy. Na marginesie można dodać, że za to przedsięwzięcie Gmina Żyraków w 2010r. zdobyła I miejsce w konkursie PFRON „Równe szanse, równy dostęp”, co jest wyrazem wyjątkowej aktywności gminy w zakresie poprawiania jakości życia niepełnosprawnych mieszkańców. To właśnie gmina przekazała na rzecz projektu działkę o pow. 0,45 ha w Woli Żyrakowskiej wraz z budynkiem gospodarczym, który to siłami Stowarzyszenia został wyremontowany i zaadoptowany na potrzeby ZAZ. Taka współpraca pozwoliła na zminimalizowanie kosztów związanych z uruchomieniem ZAZ w ten sposób, że nie przekroczyły one kwoty 45 000 zł. Zakład oddano do użytku 1 maja 2009 r. Zatrudnionych jest tam 30 osób, w tym 22 niepełnosprawne. Zakład specjalizuje się w dziedzinie stolarstwa i rękodzieła artystycznego. Oczywiście, w zakładzie – oprócz działalności wytwórczej – prowadzona jest też rehabilitacja społeczna mająca na celu przygotowanie osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w życiu społecznym. Więcej informacji na temat powstania i działalności ZAZ w Woli Żyrakowskiej można znaleźć na stronie www.radosc.debica.pl.

Rehabilitacja zawodowa i zatrudnienie osób niepełnosprawnych – wybrane formy i instrumenty

Przepisy prawne:

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. (Dz. U. z 2010r. Nr 214 poz. 1407 z późn. zm.) - zwana dalej ustawą o rehabilitacji;
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008r. Nr 69 poz. 415 z późn. zm.) - zwana dalej ustawą o promocji zatrudnienia.

Usługi i instrumenty na rynku pracy

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w PUP jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać z usług lub instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w ustawie o promocji zatrudnienia (atr. 11 ustawy o rehabilitacji zawodowej) takich jak: szkolenie, staż, prace interwencyjne, przygotowanie zawodowe dorosłych, badanie lekarskie lub psychologiczne, zwrot kosztów przejazdu do miejsca zatrudnienia, na badania, kosztów zakwaterowania, finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy i powrotu do miejsca zamieszkania, studia podyplomowe.

Źródła finansowania

Wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy są finansowane w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako:

- bezrobotne – ze środków Funduszu Pracy,
- poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu – ze środków PFRON.

Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej

- z FP - środki na podjęcie działalności gospodarczej albo rolniczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej i doradztwa związanego z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie ze starostą, nie wyższej jednak niż 6 – krotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia,
- z PFRON - środki w wysokości 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia, jeżeli osoba spełniająca warunki nie otrzymała bezzwrotnych środków na ten cel (art. 12a ustawy o rehabilitacji).

Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego

Osoba niepełnosprawna prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne może otrzymać, ze środków PFRON dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności, jeżeli:

1. nie korzystała z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo pożyczka została w całości spłacona lub umorzona;
2. nie otrzymała bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo prowadziła tę działalność co najmniej przez 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel – WNIOSEK DO STAROSTY.

Składki na ubezpieczenie społeczne

PFRON refunduje osobie niepełnosprawnej wykonującej działalność gospodarczą obowiązkowe składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 25a ustawy o rehabilitacji) – WNIOSEK DO PFRON.

Z CZEGO MOŻE SKORZYSTAĆ PRACODAWCA?

Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy

Pracodawca, który zatrudni przez okres co najmniej 36 miesięcy osoby niepełnosprawne bezrobotne lub poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu, skierowane do pracy przez PUP, może otrzymać, na wniosek, ze środków PFRON zwrot

kosztów wyposażenia stanowiska pracy do wysokości 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia. (art. 26e ustawy o rehabilitacji) – WNIOSEK DO STAROSTY

Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy

Pracodawca, który zatrudni przez okres co najmniej 36 miesięcy osoby niepełnosprawne bezrobotne lub poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu, może otrzymać, na wniosek, ze środków PFRON zwrot kosztów m.in.:

- adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy (art. 26 ust. 1 ustawy o rehabilitacji).

Zwrot kosztów nie może przekroczyć 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia za każde przystosowane stanowisko pracy osoby niepełnosprawnej – WNIOSEK DO STATYSTY

Zwrot kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu

w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Zwrot kosztów szkolenia

zatrudnionych osób niepełnosprawnych z PFRON do wysokości 80% tych kosztów, nie więcej niż do wysokości 2-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jedną osobę, na wniosek pracodawcy – WNIOSEK DO STAROSTY

Dofinansowanie do wynagrodzenia

Pracodawcy przysługuje ze środków PFRON dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika w kwocie:

- 160% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- 140% najniższego wynagrodzenia - w przypadku osób niepełnosprawnych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 60% najniższego wynagrodzenia – w przypadku osób niepełnosprawnych z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Kwota miesięcznego dofinansowania nie może przekroczyć kwoty 90% faktycznie poniesionych miesięcznych kosztów płacy, a w przypadku pracodawcy wykonującego działalność gospodarczą, w rozumieniu przepisów o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, 75% tych kosztów (art. 26a ust.4 ustawy o rehabilitacji).

Wsparcie osób niepełnosprawnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013

Europejski Fundusz Społeczny szansą na zatrudnienie – osoby niepełnosprawne w projektach unijnych

Magdalena Roszkowska

Starszy Konsultant

Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) to jeden z kluczowych funduszy Unii Europejskiej. Jego nadrzędnym celem jest rozwój zasobów ludzkich. Pozwala na bezpłatną lub przy niewielkich nakładach środków finansowych aktywizację osób pozostających bez zatrudnienia. W Polsce jedynym programem finansowanym z EFS jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL). Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo to jeden z celów strategicznych tego programu. W grupie tzw. beneficjentów ostatecznych Programu obok osób po 50 roku życia, kobiet powracających z urlopu macierzyńskiego lub wychowawczego czy osób z terenów wiejskich znajdują się osoby niepełnosprawne. Mogą one korzystać ze wszystkich działań planowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Pomimo, że udział osób niepełnosprawnych w projektach unijnych jest ciągle na niewystarczającym poziomie to uważam, że dają one zdecydowanie większe możliwości w znalezieniu zatrudnienia na rynku pracy.

Warto zainteresować się tym tematem i szukać informacji o aktualnie realizowanych projektach. Są one bowiem niejednokrotnie szansą dla osób niepełnosprawnych na zdobycie cennego doświadczenia zawodowego. Jestem tego najlepszym przykładem. Blisko 3 lata temu rozpoczęłam pracę w

zespolu Zielonej Linii. „Zielona Linia, Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia” w ramach projektu współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Liderem projektu jest Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie - jednostka Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, partnerem natomiast Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku.

Zatrudnienie w Zielonej Linii otrzymałam po przejściu otwartej procedury konkursowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku. Obecnie pracuję na stanowisku starszego konsultanta, a przed sobą mam możliwość dalszego rozwoju. Pracodawca zapewnia szkolenia, dzięki którym doskonalę swoje umiejętności i jakość obsługi klientów Centrum. Projekt został zorganizowany w taki sposób, aby osoby mające problemy zdrowotne mogły w nim uczestniczyć. Począwszy od samego procesu rekrutacji na zatrudnieniu i codziennej pracy w Centrum kończąc. Również siedziba centrum usytuowana jest w takim miejscu, aby bariery architektoniczne nie sprawiały większych problemów pracownikom z niepełnosprawnością.

Jestem zadowolona z pracy w Centrum, daje mi to możliwość nie tylko rozwoju osobistego, ale również nawiązywania kontaktów i nabywania doświadczeń ze współpracy z wieloma jednostkami w Polsce - powiatowymi i wojewódzkimi urzędami

pracy całego kraju. Można powiedzieć, że Zielona Linia to centrum pierwszego kontaktu klientów urzędów pracy. Powstało w odpowiedzi na utrudniony dostęp do informacji z urzędów pracy, w tym również osób niepełnosprawnych. Osoba bezrobotna, poszukująca pracy, pracodawca - słowem każdy kto potrzebuje informacji na temat usług urzędów pracy może skontaktować się z naszym numerem 19524. Na pytania odpowiadamy także za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Podstawowe wiadomości z zakresu rynku pracy zamieszczamy na naszej stronie internetowej www.zielonalinia.gov.pl. Portal umożliwi założenie swojego konta i dodanie cv do bazy. Osoby poszukujące pracy dzięki temu stają się widoczne dla pracodawcy. System Zielonej Linii sprawia, że uzyskanie istotnych informacji stało się łatwiejsze nawet dla osób niepełnosprawnych. Mogę śmiało powiedzieć, że Contact Center Zielonej Linii to ciekawe miejsce pracy, miejsce przyjazne dla osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Warto poruszyć jeszcze jedną kwestię. Często zdarza się, że osoby niepełnosprawne obawiają się podejmować pracę czy też uczestniczyć w projektach unijnych ze względu na możliwość utraty pobieranych świadczeń np. renty socjalnej. W moim

przypadku wypłata świadczenia została zawieszona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na okres zatrudnienia. Nie wymaga to skomplikowanych formalności, wystarczy zgłosić w ZUS podjęcie pracy. W zamian otrzymałam szansę zdobycia doświadczenia zawodowego, które zaprocentuje z pewnością w przyszłości. Wykorzystuję możliwości, które płyną z zatrudnienia, uczę się, rozwijam, doskonalam swoje umiejętności, nabywam cenne doświadczenia zawodowe. Wierzę w to, że w przyszłości, również inni pracodawcy docenią moje chęci i zdobyte doświadczenie gdyby przyszła konieczność zmiany obecnego zatrudnienia a posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności nie będzie miało dla nich znaczenia tak jak jest obecnie.

Chciałabym, aby powstawały kolejne projekty takie jak „Zielona Linia, Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia”. Dają one osobom z niepełnosprawnością większe możliwości zaistnienia na rynku pracy, zdobycia doświadczenia i wykazania się posiadanymi umiejętnościami i pokazania światu, że niepełnosprawny to pełnosprawny pracownik dla każdej firmy! I właśnie takiego zatrudnienia sobie i innym osobom z orzeczeniem serdecznie życzę.

Konferencja

„Wymiana informacji i doświadczeń związanych z funkcjonowaniem wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych”

„Wymiana informacji i doświadczeń związanych z funkcjonowaniem wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych” to temat konferencji, która odbyła się 30 maja 2011 r. w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego z udziałem przedstawicieli samorządu województwa podlaskiego, przedstawiciela Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, PFRON, przedstawicieli samorządów powiatowych i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Organizacja i przygotowanie konferencji należało do zadań Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku - Instytucji Pośredniczącej II Stopnia PO KL.

Na konferencji poruszono szereg ważnych zagadnień dotyczących polityki rządu wobec osób niepełnosprawnych, zmian w zasadach funkcjonowania PFRON, działań na rzecz osób niepełno-

Cezary Cieślukowski Członek Zarządu Województwa Podlaskiego Województwa Podlaskiego

sprawnych w ROPS w Białymstoku finansowanych ze środków budżetu województwa i EFS. Pani Ja-

nina Mironowicz Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku przedstawiła aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych na rynku pracy woj. podlaskiego w ramach POKL, omawiając sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy oraz Poddziałania PO KL, wdrażane przez WUP w

Janina Mironowicz - Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku

Białymstoku, w ramach których istnieje możliwość realizacji projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych. Mówiono też o roli EFS i POKL w rozwoju osób niepełnosprawnych, współpracy Departamentu Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego ze środowiskami osób niepełnosprawnych, a także roli instytucji pozarządowych na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych. Prowa-

Elżbieta Romanczuk - Dyrektor departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego

dzący konferencję Pan Cezary Cieślukowski – Członek Zarządu Województwa Podlaskiego na wstępie spotkania zwrócił uwagę na trudną sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy, gdyż Polskę i woj. podlaskie cechuje z jednej strony duża popu-

lacja osób niepełnosprawnych, a z drugiej strony bardzo niski wskaźnik zatrudnienia tej grupy osób, czego efektem jest poczucie wykluczenia, bezradności i zniechęcenia. Dlatego podkreślono konieczność współpracy i partnerstwa pomiędzy wszystkimi podmiotami działającymi w celu wsparcia osób niepełnosprawnych.

Konferencji towarzyszyła wystawa Warsztatów Terapii Zajęciowej z Białegostoku, Augustowa, Dołubowa, Filipowa, Moniek i miejscowości Stare Racibory, prezentująca prace stworzone przez osoby niepełnosprawne od malarstwa sztalugowego poprzez ceramikę, wyroby tkactwa i haftu artystycznego, wyroby wikliniarskie, rękodzieło artystyczne, które wzbogaciły artystycznie część merytoryczną konferencji. Warsztat Terapii Zajęciowej z Filipowa przygotował wszystkim uczestnikom upominki w postaci ręcznie przygotowanych wyrobów - aniołów.

Optymizmem napawa planowana zmiana przepisów w zakresie udziału w wyborach parlamentarnych i samorządowych osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie głosowania korespondencyjnego, z wykorzystaniem nakładki brajlowskiej oraz weryfikacja siedzib komisji wyborczych pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych a także prace nad nową ustawą skierowaną na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnością o czym poinformowała Pani Teresa Hernik Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

Andrzej Tkaczuk

Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce

Daj szansę niepełnosprawnym

Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce realizuje projekt pt. „Daj szansę niepełnosprawnym” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy. Z projektu mogą korzystać osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności i zamieszkujące powiat hajnowski.

Projektem objęliśmy 23 osoby niepełnosprawne. Pomoc oferowana w ramach projektu ma formę pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, Indywidualnego Planu Działania, staży oraz prac interwencyjnych. Zdecydowaliśmy się na realizację takiego projektu, gdyż liczne bariery jakie napotykają osoby niepełnosprawne na rynku pracy są znacznie większe niż w przypadku osób pełnosprawnych. Posiadanie wykształcenia nie gwarantuje osobom niepełnosprawnym znalezienia pracy. Do czynników sprzyjających pozostawaniu biernym na rynku pracy można zaliczyć stałe świadczenia w postaci renty, które powodują mniejsze chęci do poszukiwania pracy. W dalszej kolejności powoduje to brak motywacji do działania, brak wiary we własne umiejętności, niską samoocenę oraz małe szanse na poprawę swojego funkcjonowania. Osoby niepełnosprawne mogą widzieć w pracy także trudności i zagrożenia zamiast sposobu na poprawę swojego funkcjonowania. W połączeniu z wyżej wymienionymi czynnikami, utrzymywanie się z renty wydaje się dla nich bardziej korzystne.

Chodziło również o to, aby przekonać pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Często nie wiedzą oni o przywilejach i obowiązkach związanych z zatrudnianiem niepełnosprawnych. Ponadto koszty zatrudnienia takich osób są dla pracodawcy większe, gdyż czas na wykonywanie poszczególnych czynności może się wydłużać, a ponadto osobom niepełnosprawnym przysługują dodatkowe urlopy oraz krótszy dzień pracy. Zatem ciężko jest przekonać potencjalnego pracodawcę do zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Celem naszego projektu jest więc pomoc niepełnosprawnym beneficjentkom i beneficjentom w zwią-

szczeniu szans na znalezienie zatrudnienia. Aby to osiągnąć objęliśmy osoby niepełnosprawne stażami, które odbywają się w urzędach miast i urzędach gmin. Osoby niepełnosprawne będą zajmować się pracami porządkowymi na obszarze gmin, tzn. grabienie liści czy odśnieżanie, a także pomocą w organizowaniu imprez lokalnych lub utrzymaniem świetlic. Będą wykonywać także inne prace zlecone. Część osób, ze względu na przeciwwskazania, wykonuje pracę biurową. Opiekują się także dziećmi w przedszkolu wyprowadzając je na spacer, pomagając na stołówce lub nadzorując w czasie zabaw. W Gminnych Ośrodkach Kultury biorą oni udział w organizowaniu różnych spotkań. Ponadto, poprzez pracę przy segregacji odpadów, przyczyniają się także do ochrony środowiska.

Jednak niepełnosprawni nie są przypisani tylko do jednego zajęcia, ale wykonują swoje obowiązki wedle zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawcę. Mogą więc spróbować swoich sił w różnych warunkach i z wykorzystaniem różnych narzędzi. Pracodawcy są zadowoleni z ich obecności, gdyż sumienne wy-

konują swoje obowiązki, przyczyniają się do poprawy wizualnej strony gmin oraz nie są konfliktowi. Warto odnotować, iż wśród uczestników projektu w miejscu pracy nie odnotowano problemów z alkoholem. Pracodawca ze swojej strony zapewnia odzież roboczą lub ekwiwalent. Czasami są problemy ze zrozumieniem przez podopiecznych poleceń wydawanych przez pracodawcę, ale nie jest to szczególnie uciążliwe. Gminy są zadowolone z każdej formy pomocy, a zatrudnianie osób niepełnosprawnych nie było dla nich zupełną nowością. Duże chęci w zatrudnianiu tej grupy osób dają wyraźny znak, iż gminy są otwarte na takie inicjatywy.

Osoby niepełnosprawne podkreślają przede wszystkim, iż dzięki udziałowi w projekcie mają pracę, którą w regionie ciężko jest zdobyć. Dzięki niej mogą wspomóc finansowo swoje rodziny. Poprzez udział w projekcie jego uczestnicy mogli też wyjść z długotrwałej bez-

czynności i na nowo odkryć wiarę we własne siły.

Myślmy, iż realizując ten projekt zwiększymy motywację do działania oraz zmniejszymy niechęć i apatię w podejmowaniu określonych działań na rynku pracy przez beneficjentki i beneficjentów. Udział w stażach i pracach interwencyjnych pokaże, czy projekt faktycznie spełnił nasze założenia, gdyż obecnie jest jeszcze za wcześnie mówić o jego pełnych skutkach. Jednak świadomość, iż możemy w ten sposób cokolwiek zmienić w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych jest już pierwszym krokiem do pełniejszego zrozumienia ich potrzeb, a także oczekiwań pracodawców oraz do doboru odpowiednich form pomocy dla grupy osób niepełnosprawnych w przyszłości. Projekt będzie realizowany od 10 sierpnia 2011 r. do 31 grudnia 2012 roku, a jego całkowita wartość wynosi 275.503,66 zł.

Anna Gorlewska-Pietluszenko

Training Group

Pokaż na co Cię stać!

Pomysł na projekt „Pokaż na co Cię stać!” powstał w wyniku współpracy z Gminą Boćki, doświadczeń z pracy z osobami niepełnosprawnymi oraz Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Szansa” w Bielsku Podlaskim. Zanim powstał pomysł na ten projekt kilka lat współpracowaliśmy ze Stowarzyszeniem „Szansa”, poznawaliśmy potrzeby, oczekiwania i bariery osób niepełnosprawnych. Uczyliśmy się od siebie, nabieraliśmy zaufania i odkrywaliśmy rzeczywistość, która pokazywała trudną sytuację osób niepełnosprawnych. Gdy w roku 2009 rozpoczęliśmy współpracę z Gminą Boćki zaczęły rodzić się kolejne pomysły, nie tyle że ciekawsze ale coraz bardziej odpowiadające na potrzeby niepracujących niepełnosprawnych.

Od listopada 2011 r. rozpoczynamy realizację projektu „Pokaż na co Cię stać!” jest to inicjatywa, która ma za zadanie ułatwienie osobom niepełnosprawnym podjęcie zatrudnienia. Nasze działania kierujemy do osób zamieszkujących powiat bielski posiadających orzeczoną stopień niepełnosprawności, nie wykonujących żadnej pracy zarobkowej, zdolnych i gotowych do podjęcia zatrudnienia w co najmniej 1/2 czasu pracy.

Osoba, która zgłosi się do projektu i przejdzie pozytywnie proces rekrutacji (to znaczy zostanie uczestnikiem projektu), dostanie wsparcie w formie poradnictwa zawodowego, szkoleń oraz subsydiowanego zatrudnienia lub praktyk zawodowych. Kluczowym elementem projektu jest możliwość zatrudnienia już w trakcie realizacji i tak część naszych uczestników odbywać będzie subsydiowane zatrudnienie natomiast druga część praktyki zawodowe. Czas owego zatrudnienia to będzie czas zarówno dla niepełnosprawnych aby pokazali na co ich stać jak i dla ich pracodawców, którzy po skończonym zatrudnieniu w ramach projektu podejmą decyzję co dalej. Dlatego poradnictwo jak i szkolenia zmierzają do jak najlepszego przygotowania osób niepełnosprawnych do podjęcia zatrudnienia i jego utrzymania po zakończonym projekcie. Proponowane w projekcie szkolenia jak i zatrudnienie dostosowaliśmy zarówno do możliwości osób niepełnosprawnych jak i potrzeb bielskiego rynku pracy. Wierzmy, że nasi przyszli uczestnicy skorzystają z szansy i pokażą na co ich stać zwłaszcza mając możliwość zatrudnienia we wskazanych poniżej zawodach:

- 1) Pomoc bibliotekarza
- 2) Przewodnik turystyczny terenowy
- 3) Sortowacz surowców wtórnych z wózkiem widłowym
- 4) Grafik komputerowy

Nasze dotychczasowe projekty tak jak i ten zawsze opieramy na znajomości lokalnego rynku, mieszkańców, ciekawych organizacji, chętnych do współpracy władz lokalnych ale przede wszystkim na ludziach dla których będziemy i z którymi będziemy realizować wspólne przedsięwzięcia. Od kilku już lat naszym punktem wyjścia jak i elementem kluczowym zawsze był i jest człowiek i tkwiący w nim kapitał.

Zgłoszenia do projektu przyjmowane są od 1.11.2011 do 30.11.2011 r. Już dziś dostępne są na stronie internetowej: www.training-group.com.pl dokumenty rekrutacyjne (formularz zgłoszeniowy, wstępna deklarację uczestnictwa, regulamin). Dokumenty te po wypełnieniu należy dostarczyć do Biura Projektu przy ul. Wincentego Witosa 34 15-660 w Bia-

łymstoku do Bociek (Centrum Kulturalno-Turystyczne w Boćkach, ul. Plac Armii Krajowej 5 17-111 Boćki). Osoby, które chciałyby wziąć udział w projekcie składają również kserokopię zaświadczenia o niepełnosprawności oraz ewentualnie dla osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy zaświadczenie o zarejestrowaniu. W szczególności do projektu zapraszamy niepełnosprawne kobiety, zamieszkujących na wsi, niepełnosprawnych po 45 roku życia oraz słabiej wykształconych. Udział w projekcie jest całkowicie bezpłatny dzięki współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Więcej informacji można uzyskać w Biurze Projektu: ul. Wincentego Witosa 34, 15-660 Białystok, tel. 85 66 111 55, 660 722 399, email: a.jurowczyk@training-group.com.pl, www.training-group.com.pl lub w (Centrum Kulturalno-Turystyczne w Boćkach, ul. Plac Armii Krajowej 5, 17-111 Boćki).

Anna Sokołowska

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

**Chcesz spełnić swoje marzenia?
Nie zwlekaj - załóż firmę!**

Sytuacja społeczno-ekonomiczna poszczególnych grup ludności, w tym osób niepełnosprawnych, wynika niejednokrotnie z ich sytuacji na rynku pracy. Niepełnosprawność intelektualna oraz ruchowa, mniejsza mobilność oraz niższe wykształcenie wpływają na to, iż mają one mniejsze szanse na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Dlatego też własna działalność gospodarcza jest dla nich często jedyną szansą na podjęcie aktywności zawodowej oraz jedyną drogą do samorealizacji.

„Działalność gospodarcza drogą do sukcesu” to nowy projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku zachęcający do podejmowania działalności gospodarczej, którego realizacja rozpocznie się w grudniu br.

Środki na realizację projektu pochodzą ze środków Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, z Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia w ramach Pro-

gramu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013.

Projektem objęci zostaną mieszkańcy ośmiu powiatów województwa podlaskiego, w których występuje najwyższa stopa bezrobocia. Należą do nich powiaty: sejneński, grajewski, kolneński, augustowski, sokólski, zambrowski, białostocki oraz miasto Łomża. Projekt nie przewiduje ograniczeń w zakresie profilu prowadzonych działalności gospodarczych, jednakże mile widziane będą inicjatywy przedsiębiorczości w zakresie szeroko rozumianych zielonych miejsc pracy.

Realizacja projektu rozpocznie się procesem rekrutacji, którego nieodłącznym elementem będzie doradztwo zawodowe. Współpraca z doradcami zawodowymi pozwoli na uzyskanie wiedzy nt. indywidualnych predyspozycji zawodowych a także na opracowanie Indywidualnego Planu Działania pozwalającego na wytyczenie ścieżki rozwoju służącej osiągnięciu założonego celu, jakim jest podjęcie samozatrudnienia.

Udział doradcy zawodowego jest tu szczególnie

istotny z uwagi na udział w projekcie osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych. Niepełnosprawność oraz długotrwale pozostawanie bez pracy powoduje często izolację społeczną i zawodową, wycofanie się, bierność oraz niskie poczucie własnej wartości, co z kolei zmniejsza szansę na ponowną aktywizację zawodową. Rolą doradcy będzie pomoc osobom niepełnosprawnym w przejściu procesu rekrutacyjnego, który ze względu na niepełnosprawność ruchową bądź intelektualną może wydawać się bardzo skomplikowany.

Kolejnym etapem projektu będzie udział jego uczestników w szkoleniach z zakresu podstaw prowadzenia działalności gospodarczej, księgowości i marketingu w małej firmie, co ułatwi start i odnalezienie się w gąszczu przepisów i dokumentów warunkujących powstanie i funkcjonowanie małej firmy. W ramach szkoleń uczestnicy nabędą m.in. wiedzę nt. zasad promocji oraz planowania finansów firmy. Wykwalifikowani trenerzy pomogą również w napisaniu biznes planów stanowiących swoiste przewodniki do osiągnięcia sukcesu nowozałożonej firmy.

Osobom, którym uda się ukończyć szkolenia oraz pomyślnie napisać biznes plan planowanej działalności, przyznana zostanie bezzwrotna dotacja finansowa w wysokości do 25 tys. zł z przeznaczeniem na zakup środków trwałych, wyposażenia, dostosowanie pomieszczeń przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej. Osoby niepełnosprawne mogą wykorzystać przyznane środki na prace modernizacyjne, ułatwiające im dostęp do planowanych działań oraz wyposażenie pomieszczeń w niezbędny do pracy, specjalnie dostosowany sprzęt. W ramach dotacji fi-

nansowej przewidziane jest również udzielenie wsparcia w postaci podstawowego wsparcia pomostowego na okres pierwszych 6 miesięcy funkcjonowania firmy. Środki te mogą zostać przeznaczone na pokrycie bieżących wydatków związanych z opłaceniem kosztów ubezpieczenia, wynajmu i utrzymania lokalu oraz bieżących kosztów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej jak: materiały biurowe, opłaty telekomunikacyjne, ubezpieczenie mienia.

W trakcie realizacji projektu, już od momentu założenia działalności gospodarczej, jego uczestnicy będą mieli możliwość skorzystania z bezpłatnego doradztwa biznesowego. Doradcy zatrudnieni w ramach projektu będą służyli pomocą zarówno w zakresie doradztwa podatkowego jak również w zakresie marketingu i promocji firmy.

W przypadku zaistnienia problemów w trakcie prowadzenia działalności, doradcy pomogą w zidentyfikowaniu słabych i mocnych stron firmy, które pojawiły się w trakcie prowadzenia zaplanowanej działalności gospodarczej oraz pomogą w wypracowaniu właściwych dla danej branży metod rozwoju. Realizowanemu projektowi towarzyszyć będzie upowszechnienie dobrych praktyk oraz rozwój współpracy w kreowaniu i wspieraniu postaw i wartości służących rozwojowi przedsiębiorczości. Uczestnikom spotkania stworzona zostanie możliwość spotkania się z przedsiębiorcami - właścicielami firm odnoszącymi sukcesy na lokalnym rynku.

Planowany okres realizacji projektu to grudzień 2011 - listopad 2013r. Szczegółowe informacje nt. projektu zostaną umieszczone na stronie www.up.podlasie.pl.

Marta Ogrodnik

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

Aby kontrola wypadła dobrze...

Jak przygotować się do kontroli wydatkowania środków publicznych? Co zrobić by nie było uchybień i nieprawidłowości podczas realizacji przedsięwzięcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej? Na jakie elementy należy zwrócić szczególną uwagę podczas realizacji umowy na otrzymanie jednorazowego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej?

Część uczestników projektu „Reintegracja zawodowa osób dotkniętych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji podlaskiej gospodarki” realizowanego w ramach Poddziałania 8.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ma już za sobą pierwszą kontrolę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Nie zawsze uda się uniknąć błędów i nieprawidłowości przy rozliczaniu dotacji. Niemniej

jednak ważne są odpowiedzi na powyższe pytania, które pozwolą w przyszłości uniknąć problemów podczas kontroli podobnych przedsięwzięć.

Pozyskanie jednorazowego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby zainteresowane i spełniające równocześnie kryteria grupy docelowej, wymaga znajomości zasad sporządzania biznes planu, planowania wydatków i umiejętnego przeanalizowania obszaru rynku. Uczestnicy projektu pisząc biznes plan analizują rynek na którym będą się poruszać jako przedsiębiorcy, jak również planują niezbędne wydatki w ramach przyszłego przedsięwzięcia. Biznes plan jest przecież narzędziem planistycznym wykorzystywanym przy ocenie opłacalności przedsięwzięcia gospodarczego. Sporządzany na potrzeby projektu, w celu uzyskania jednorazowego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej, jest także narzędziem pozyskania źródeł finansowania inwestycji – w tym przypadku środków pochodzących ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z budżetu państwa.

Po złożeniu biznes planów przychodzi czas na ocenę wniosków przez Komisję Oceny Wniosków. Ocena ta odbywa się zgodnie z zasadami określonymi w wytycznych Instytucji Pośredniczącej dla Projektodawców oraz Uczestników Projektu ubiegających się o wsparcie w ramach danego programu. Odnośnie projektu „Reintegracja zawodowa osób dotkniętych negatywnymi skutkami restrukturyzacji podlaskiej gospodarki” jest to „Regulamin Komisji Oceny Wniosków beneficjentów pomocy o otrzymanie wsparcia finansowego”. Po pozytywnej ocenie i założeniu działalności gospodarczej następuje podpisanie umowy na otrzymanie jednorazowego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Umowa

Na tym etapie pojawiają się pierwsze problemy. Uzyskanie jednorazowego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz podpisanie umowy wiąże się z zobowiązaniem Uczestników projektu do respektowania zasad wynikających z założeń projektu i zapisów umowy. O tej kwestii często Uczestnicy Projektu zapominają. We wszystkich projektach, czy to realizowanych przez urzędy pracy czy przez innych projektodawców, obowiązujące są postanowienia umów, wskazujące wymagane czynności jakie należy podjąć przy wyborze np. przy wy-

borze najkorzystniejszych ofert, dostawców usług lub dostaw, czy też przy trybie dokonywania zmian (pismo informujące o zmianach lub pismo o wyrażenie zgody na zmiany). Konsekwencją niezastosowania się do zapisów umowy, określających szczegółowe uregulowania, może być uznanie danego wydatku za niekwalifikowany na etapie rozliczania wydatków. Bardzo często znajomość zapisów umowy i uwarunkowań prawnych w niej zawartych jest sprawą pierwszorzędą. Uczestnicy projektu, z którymi rozmawiałam podkreślają, że wiele niepotrzebnych nieporozumień udałooby się uniknąć gdyby wcześniej przeczytali umowę i dokonywali zakupów zgodnie z jej zapisami.

Wydatki kwalifikowane

Tutaj również pojawiają się problemy. Uczestnicy projektu pisząc biznes plan niejednokrotnie określają wydatki bez dogłębnego ich przeanalizowania pod kątem własnej działalności gospodarczej. Jedna z uczestniczek projektu, po dokonaniu zakupów, stwierdziła, że wiele rzeczy kupiła zbędnych tzn. bez których firma mogłaby istnieć. Podkreśliła, że gdyby przemyślała swoje wydatki wcześniej, to za-inwestowałaby środki z dotacji na bardziej profesjonalny sprzęt i urządzenia. Stąd wniosek nasuwa się jeden: przeanalizowanie wydatków należy zrobić rozsądnie, biorąc pod uwagę długofalowość przedsięwzięcia, jakim jest prowadzenie działalności gospodarczej oraz zadowolenie obecnych i przyszłych klientów. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na wydatki kwalifikowane w danym programie. Uczestnicy projektu są informowani o tym jakie wydatki mogą być kwalifikowane w ramach danego programu, jak należy rozliczyć ich zakup itp. Jednak należy podkreślić, że jeżeli dany wydatek znajduje się w katalogu wydatków kwalifikowanych, nie oznacza to, że będzie to zakup niezbędny w każdym rodzaju działalności gospodarczej. Pisząc biznes plan w części dotyczącej wydatków kwalifikowanych należy zwrócić uwagę na te zakupy, które są niezbędne na dany moment prowadzenia działalności, a także na fakt, iż wydatek kwalifikowany to także wydatek racjonalny i efektywny, tj. nie zawyżony w stosunku do cen i stawek rynkowych oraz spełniający wymogi efektywnego zarządzania finansami (relacja nakład/rezultat).

Podsumowując, najczęściej popełnianymi błędami są:

- finansowanie zadań, które nie są wpisane w biz-

- niesplanowanie oraz w harmonogramie wydatków,
- niezastosowanie zasady rozeznania rynku podczas dokonywania zakupów, czego konsekwencją jest zawyżony koszt zakup określonego modelu sprzętu czy usługi,
- niejasne opisy na fakturach bądź innych, równoważnych dokumentach księgowych,
- rozbieżne modele sprzętów na fakturach i w biznes planie oraz harmonogramie wydatków,
- brak protokołów odbiorów zakupionych dostaw i usług,
- brak opisu na fakturach, bądź innych, równoważnych dokumentach księgowych odnośnie finansowania wydatków ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z budżetu państwa,
- nieinformowanie instytucji o planowanych zmia-

nach, zarówno dotyczących zestawienia towarów lub usług przewidzianych do zakupu, ich parametrów technicznych lub jakościowych oraz wartości jednostkowych.

W/w problemy często pojawiają się podczas realizacji i dokonywania zakupów. Myślę, że aby się ustrzec przed negatywnym wynikiem kontroli i stwierdzeniem uchybień bądź nieprawidłowości należy pytać, pytać i jeszcze raz pytać przed dokonaniem zakupów, których Uczestnik projektu nie jest pewny. Zespół projektowy zarządzający projektem jest zawsze otwarty na pytania i służy pomocą, a pozytywny wynik kontroli cieszy zarówno Uczestników projektów jak i Projektodawcę.

W numerze

Rynek Pracy:

Osoby niepełnosprawne w województwie podlaskim	3
Doradca zawodowy w procesie aktywizacji osób niepełnosprawnych	5
ZAZ – droga do samodzielności	6
Rehabilitacja zawodowa i zatrudnienie osób niepełnosprawnych – wybrane formy i instrumenty	8

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013:

Europejski Fundusz Społeczny szansą na zatrudnienie – Osoby Niepełnosprawne w projektach unijnych	11
Konferencja „Wymiana informacji i doświadczeń związanych z funkcjonowaniem wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych”	12
Daj szansę niepełnosprawnym	14
Pokaż na co Cię stać!	15
Chcesz spełnić swoje marzenia?	16
Aby kontrola wypadła dobrze	17

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
ul. Pogodna 22, 15-354 Białystok
Nakład: 300 egzemplarzy

Druk:

Drukarnia „LASER-GRAF” Małgorzata Włostowska
ul. Nowy Rynek 1, paw. 105, 09 - 400 Płock

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

ul. Pogodna 22

15-354 Białystok

tel. (85) 74 97 200, fax (85) 74 97 209

e-mail: sekretariat@wup.wrotapodlasia.pl

www.up.podlasie.pl

Oddział Terenowy w Łomży

ul. Nowogrodzka 1

18-400 Łomża

tel. (86) 216 23 46, fax (86) 216 23 46

e-mail: biwulo@wup.wrotapodlasia.pl

Oddział Terenowy w Suwałkach

ul. Przytorowa 9B

16-400 Suwałki

tel. (87) 566 66 01, fax (87) 566 66 01

e-mail: biwusu@wup.wrotapodlasia.pl

Punkt Informacyjny

Europejskiego Funduszu Społecznego

ul. Pogodna 22, 15-354 Białystok

tel. (85) 74 97 247

pokój nr 02 (niski parter)

www.pokl.up.podlasie.pl

e-mail: informacja.efs@wup.wrotapodlasia.pl
